

4. Лобас М.Г. Економічна стійкість сільськогосподарського виробництва / М.Г. Лобас, В.І. Бойко // Агроінком. – 2008. - №3-4. – С. 23-28.
5. Олійник О.В. Цінова еластичність попиту і пропозиції продукції сільського господарства як чинники стабілізації галузі / О.В. Олійник, Г.С. Морозова // Агроінком. – 2010. - №4-6. – С. 13-17.
6. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року, затверджена Рішенням Харківської обласної ради від 23.12.2010 №27-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oblrada.kharkov.ua>.
7. Харківська область у 2010 році: [Стат. щорічник]. – Харків. – 2011. – С. 598.

***Аннотация.** В статье проведен анализ производства основных видов сельскохозяйственной продукции и анализ стоимостных показателей ее конкурентоспособности и дана оценка экономической устойчивости сельскохозяйственного производства в Харьковской области.*

***Summary.** In the article it is conducted analysis of production of basic types of agricultural produce and analysis of cost indexes of its competitiveness and this estimation of economic firmness of agricultural production in the Kharkiv area.*

УДК 657.7:330.322.015

Безверхня Ю.В.,
к.е.н., доцент, ТДАТУ

УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

***Анотація.** У статті розглянуті методи управлінського аналізу, проведено порівняння управлінського та фінансового аналізу, визначено місце управлінського аналізу в управлінському обліку*

***Ключові слова:** облік, аналіз, управлінський, фінансовий, управлінські рішення*

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринкової економіки значно ускладнюється процес керування підприємством, якому надана повна господарська та фінансова самостійність. Господарська самостійність полягає у

виборі організаційної форми підприємства, виду діяльності, партнерів по бізнесі, у визначенні ринку збуту продукції. Фінансова самостійність підприємства складається в його повнім самофінансуванні, виробленні фінансової стратегії, політиці ціноутворення. Отже, ускладнюються й завдання, що коштують перед системою бухгалтерського обліку. Неминучим стає поява управлінського обліку як самостійної галузі бухгалтерської діяльності.

До складу управлінського обліку крім облікової, планової та контрольної функції входить ще й аналітична. Її реалізація покладена на управлінський аналіз, що є одним з видів економічного аналізу. Питання про зміст управлінського аналізу, його місце у системі аналізу підприємства залишається дотепер мало дослідженим, що обумовило актуальність дослідження.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Питанню забезпечення керівництва підприємства даними управлінського обліку й аналізу приділяють увагу багато вітчизняних та іноземних науковців, таких як Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Кірейцев, В.Б. Моссаковський, М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Ч.Т. Хорнгрен, Дж. Фостер, Г.В. Шадріна тощо. Однак деякі питання, пов'язані із застосуванням управлінського аналізу для прийняття управлінських рішень потребують детальнішого дослідження.

Ціль роботи. Метою статті є розгляд невизначених питань змісту управлінського аналізу, його міста в управлінському обліку та порівняння з фінансовим аналізом підприємства.

Виклад основного матеріалу. Управлінський облік являє собою систему обліку, планування, контролю й аналізу інформації про витрати та результати господарської діяльності, необхідної управлінському персоналу для керування діяльністю підприємства.

У свою чергу, управлінський аналіз – це комплексний аналіз внутрішніх ресурсів і зовнішніх можливостей підприємства, спрямований на оцінку поточного стану бізнесу, його сильних і слабких сторін, виявлення стратегічних проблем. Його ціль – надання інформації власникам і іншим зацікавленим

особам для прийняття управлінських рішень, вибору варіантів розвитку, визначення стратегічних пріоритетів [1, с. 26].

Управлінський аналіз показує: що заважає домогтися ефективного розміщення цінностей; чи немає вакууму або дублювання функцій у системі керування; чи немає конфлікту прав; чи існують механізми координації й чи не є вони великоваговими; чи ефективно використовуються виконавча вертикаль і горизонтальні зв'язки; чи збалансовані повноваження й відповідальність; чи існує поділ влади, немає чи зайвої концентрації її в однієї особи на шкоду іншим або, навпаки, її розпилення; чи адекватна система керування обраному сегменту ринку, організаційній структурі та персоналу.

Методи управлінського аналізу підрозділяються на соціологічні й аналітичні [2, с. 41].

До соціологічних методів відносяться:

- *метод опитування* – орієнтований на одержання інформації від безпосередніх учасників дослідження. Він має кілька видів: анкетування; опитування; інтерв'ювання.

- *метод спостереження* – орієнтований на досить тривалий збір інформації, здійснюваний одночасно з розвитком досліджуваних проблем. Види спостереження: польове та лабораторне, систематичне та несистематичне, включене та не включене, структуроване та неструктуроване.

- *метод експерименту* – орієнтований на перевірку життєздатності досліджуваної проблеми. Види експериментів: польові, лабораторні, лінійні, паралельні тощо.

- *метод аналізу документів* – орієнтований на використання всієї повноти інформації, що може утримуватися у документі. Види: якісний (традиційний) і формалізований (контентний) аналіз.

Аналітичні методи містять у собі [2, с. 49]:

- *метод порівняння* – порівняння порівнянних показників для визначення відхилень від планових показників, установлення їхньої причини та виявлення резервів.

- *балансовий метод* – зіставлення взаємозалежних показників з метою з'ясування та виміру їхнього взаємного впливу, а також підрахунку резервів підвищення ефективності виробництва. При застосуванні балансового методу аналізу зв'язок між окремими показниками виражається у формі рівності підсумків, отриманих у результаті різних зіставлень.

- *індексний метод* – розкладання абсолютних і відносних відхилень узагальнюючого показника, застосовується при вивченні складних явищ, окремі елементи яких невимірні. Як відносні показники індекси необхідні для оцінки виконання планових завдань, для визначення динаміки явищ і процесів.

- *статистичний метод* – відбиття цифрових показників, що характеризують протікання різних процесів, станів об'єктів із установлені для цілей дослідження періодичністю.

- *метод елімінування* – виділення дії одного фактора на узагальнюючі показники організаційної діяльності.

- *метод ланцюгових підстановок* – одержання корегованих значень узагальнюючого показника шляхом порівняння значень двох вартим рядом показників у ланцюзі підстановок.

- *графічний метод* – засіб ілюстрації процесів, вирахування ряду показників, оформлення результатів аналізу. При правильній побудові графічні засоби мають наочність, виразність, доступність, сприяють аналізу явищ, їхньому узагальненню та вивченню.

- *функціонально-вартісний аналіз* – вибір найбільш оптимальних варіантів, що визначають рішення у сформованих або планованих умовах.

Дані управлінського аналізу відіграють вирішальну роль у розробці найважливіших питань конкурентної політики організації: удосконалювання технології й організації виробництва, створення механізму досягнення максимального прибутку. Тому результати управлінського аналізу розголосу не підлягають, вони використовуються керівництвом організації для прийняття управлінських рішень як оперативного, так і перспективного характеру.

Управлінський аналіз використовує весь комплекс економічної інформації, носить оперативний характер і повністю підлеглий волі керівництва організації. Тільки такий аналіз дозволяє реально оцінити стан справ в організації, досліджувати структуру собівартості не тільки всієї випущеної й реалізованої продукції, але й окремих її видів, склад комерційних й управлінських витрат, особливо ретельно вивчити характер відповідальності посадових осіб за виконання бізнес-плану [3, с. 22].

Як бачимо, усі вище наведені методи застосовуються при проведенні економічного аналізу. І більшість вчених сходиться на тому, що управлінський аналіз є складовою економічного аналізу на ряду з фінансовим.

Основна мета фінансового аналізу – оцінка фінансового стану та виявлення можливості підвищення ефективності функціонування господарюючого суб'єкта за допомогою раціональної фінансової політики, визначення його фінансової конкурентоздатності, використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань тощо.

У традиційному розумінні фінансовий аналіз являє собою метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності [4, с. 168].

Більш наочно розходження між характеристиками фінансового й управлінського аналізу представлені у табл. 1.

Тож, при детальному розгляді можна відмітити, що у управлінського та фінансового аналізу дуже багато відмінностей. Отже, не зважаючи на те, що в управлінському аналізі використовуються методи економічного аналізу (властиві також статистиці, як науці), вважаємо його за більшістю показників все ж ближчим до управлінського обліку.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика фінансового й управлінського аналізу

Область порівняння	Фінансовий аналіз	Управлінський аналіз
Ціль аналізу	Оцінка складу й структури майна підприємства, інтенсивності використання капіталу, платоспроможності й фінансовій стійкості, прогнозування доходів і потоків коштів, виявлення дивідендної політики здійснюваної керівництвом підприємства	Вивчення механізму досягнення максимального прибутку й підвищення ефективності господарювання, розробка найважливіших питань конкурентної політики підприємства й програм його розвитку на перспективу, обґрунтування управлінських рішень по досягненню конкретних виробничих цілей.
Інформаційна база аналізу	Бухгалтерська звітність (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Рух про власний капітал, примітки)	Дані первинного бухгалтерського й оперативного обліку, вибіркового обстеження, нормативно-довідкова інформація, параметричні дані, акти інвентаризацій, аналітичні розрахунки
Суб'єкти аналізу (виконавці)	Особи й організації, що перебувають за межами цього підприємства	Різні організаційні структури усередині господарського керування й окремі особи, відповідальні за проведення аналізу, бухгалтерія, відділи, менеджери
Вид аналізу	Зовнішній, ретроспективний, тематичний	Внутрішній, оперативний, поточний, комплексний
Використання систем обліку	Строго систематизований аналіз на базі бухгалтерської звітності	Використаються дані бухгалтерського, оперативного й статистичного обліку, а також будь-яка інша інформація, придатна для досягнення поставленої мети
Спрямованість аналізу	Дати обґрунтовану оцінку фінансового становища підприємства, кваліфіковано інтерпретувати аналітичні розрахунки	Виявити резерви зниження витрат і зростання прибутку, обґрунтувати управлінські рішення по їхній мобілізації у виробництво
Періодичність аналізу	Відповідно до дат складання звітності (квартал, рік)	У міру необхідності та для внутрішніх регламентацій
Форми узагальнення	Табличний матеріал з вихідними й розрахунково-аналітичними даними, порівнюваними з нормативними коефіцієнтами	Звіт про проведений аналіз, розробка програм по реалізації обґрунтованих управлінських рішень
Доступність результатів інформації	Відкрита для всіх споживачів, формується на базі публічної звітності	Представляє комерційну таємницю, використовується для внутрішнього управління

Управлінський аналіз також можна розглядати як проміжний етап управління підприємством, тому що об'єктом аналізу є його минула та майбутня діяльність, а інформаційною базою – дані, зібрані у системі управлінського обліку. Маючи цю інформацію, можна оцінювати міру використання ресурсів, прогнозувати поведінку витрат за різних обсягах виробництва.

Висновки. Підсумовуючи розглянуті аспекти, можемо зробити висновок, що управлінський аналіз – це аналіз діяльності підприємства, який здійснюється з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Він будується на методології економічного аналізу, але, на нашу думку, за багатьма дослідженими показниками є ближчим до управлінського обліку та є однією з його найважливіших складових.

Література:

1. Вахрушина М.А. Управленческий анализ: Учеб. пособие / М.А. Вахрушина. - 2-е изд. - М.: Омега-Л, 2005. - 432с.
2. Шадрин Г.В. Управленческий анализ / Г.В. Шадрин. – М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2008. – 320 с.
3. Мала Н.Т. Управлінські рішення: класифікація та процес прийняття / Н.Т. Мала // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Л. : Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка". – 2007. - № 605. – С. 20-24.
4. Чая В. Т. Управленческий анализ / В. Т. Чая, Н. И. Чупахина. – М.: Издательство «Рид Групп», 2011. – 448 с.

***Аннотация.** В статье рассмотрены методы управленческого анализа, проведено сравнение управленческого и финансового анализа, определено место управленческого анализа в управленческом учете*

***Ключевые слова:** учет, анализ, управленческий, финансовый, управленческие решения*

***Summary.** In clause the methods of the management analysis are considered, the comparison of the management and financial analysis is carried out, the place of the management analysis in the management account is determined*

***Key words:** the account, analysis, management, financial, administrative decisions*